

per aludit un pagés que s' ho escoltava, no sentàntseli gayre bè, com es natural: sort que 'l bon home se feu càrrech que el cas no era bèn igual al sèu y que estava empipat ab el curandero culpable de tres garrinets morts. Temps endarrera sí que vareig fer posar al punt de dalt á un pagés amich mèu que s' exclamaba dihent que la posició dels pagesos es dolenta; els arrendaments cars, y pagar per regadiu lo que no passa gayre de secá; els pagos alts y las cullitas petites; es dir, sua que suarás per engreixar als altres.

—Fa molts anys, Pauet, que sento semblants lamentacions inútils, y no las acabo de creurer rahonables, perque la rahó dicta que si es tan dolenta la posició dels pagesos deurian haver posat els medis per millorarla, com se buscan á un malalt que pateix; y si realment son fundadas vostras queixas, els pagesos mateixos ne tenen la culpa.

—A poch á poch, que aixó costa menos de dir que de probar, exclamá tot enfurismat.

—No vos enfadeu, que si toco la llaga es pera curarla, donchs ja sabeu estimo mòlt als pagesos y que treballa pera millorar la seva situació, si bè 'm desespera de véurels tan tranquils, catxassuts é indiferents per posar remey als mals de que 's planyen. En general sols se posan actius si 'l cavall se cargola d' un mal de ventre que li ha *picat*, ó si al bou se li infla la panxa y para de remugar, si als porchs els han dat mal, si 'ls apujan els consums y pera fer partit: en quant als verdaders y únichs medis de millorar la posició, com son la instrucció y educació, la unió y associació, se 'ls miran ab glacial indiferencia. Escolteume, sant cristiá, y diguen si tinch ó no rahó: al veurer que mòlts pobles mantenen á doble número de lo necessari de carnicerías, tendas, cafés, tabernas, metjes, apotecaris y menescals, podeu deduhir que, ó la ballan mòlt grassa y tenen diners de sobras, ó que son viciosos y disbauxadors: diuhen que no poden pagar las contribucions y altres deutes, y per fer una festa y contrapuntarse un partit ab l' altre, se gastan mil duros en orquestas, com jo he vist, quan ab 200 duros hagueran pogut fer bona festa. ¿Quánts se gastan lo que no poden, y després quedan malament y tenen rahons á las casas, perque á la casa que no hi ha pá, no hi faltan rahons? Si 'ls parleu de fer milloras necessarias y útils al poble, no hi volen sapiguer res; si de comprar adobs, bonas llevors ó alguna máquina agricola, no tenen diners ó fan el paper de met; y si 'ls parleu de associarse per assegurar els animals, per fundar un Banch agricola, per comprar llevors y adobs assegurats, per instruirse, per votar diputats defensors de la agricultura y per mòlts altres fins útils y necessaris, arronsan las espatillas y *jahí me las den todas!*

Un día á un pagés dels de més figura de un poble, li vaig deixar un número de la REVISTA DE LA CÁMARA AGRÍCOLA OFICIAL DEL VALLÈS, perque s' enterés d' un assumpto important y aconsellantli que se fés soci de dita Cámara: després d' uns quants días confessá no haverlo llegit, y digué que 8 pessetas al any era car; que es lo que deyam, que per cosas mòlt útils tenen el puny tancat, y per disbauxas y partits y vicis no 'ls dol res. En las nacions més adelantadas que la nostra, se contan per milers las associacions y Cámaras y sindicats agrícols, y encara se lamentan de que ni ha pocas!